

Vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunta VANE

Eduskunta/
Liikenne- ja viestintävaliokunta

Asia: HE 33/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi liikenteen palveluista annetun lain väliaikaisesta muuttamista

Vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunta VANE on YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien yleissopimuksen (SopS 27/2016; vammaisyleissopimus) kansallinen koordinaatiomekanismi. Sen tehtävänä on edistää yleissopimuksen kansallista täytäntöönpanoa ja vammaisten henkilöiden oikeuksien huomioon ottamista kaikkien hallinnonalojen toiminnassa. Sopimus on Suomessa voimassa lainsäätöinä. Tässä lausunnossa asiaan otetaan kantaa vammaisyleissopimuksen velvoitteiden näkökulmasta.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi väliaikaisesti liikenteen palveluista annettua lakia. Laissa säädettäisiin alueellisesti rajatusta kokeilusta, jonka tarkoituksena on muodostaa tietovaranto tietyistä julkisesti tuetuista henkilökuljetuksista. Tietovarannon avulla olisi mahdollista kehittää henkilökuljetuksia todelliseen tietoon perustuen ja siten luoda paremmat edellytykset kuljetusten turvaamiselle myös jatkossa. Kokeilu ei muuttaisi kuljetusten nykyistä järjestämistapaa ja -vastuita tai rahoitusta.

Tiedonkeruu ja YK:n vammaisyleissopimus

Esityksen ytimessä on siis tietojenkeruu tulevia uudistuksia varten. Vammaisyleissopimuksen 31 artiklassa, Tilastot ja tietojenkeruu, todetaan seuraavaa: ”1. Sopimuspuolet sitoutuvat kokoamaan asianmukaista tietoa, muun muassa tilasto- ja tutkimustietoa, jonka pohjalta ne voivat muodostaa ja toteuttaa menettelytapoja tämän yleissopimuksen soveltamiseksi. Tämä tieto on koottava ja sitä on ylläpidettävä noudattaen: a) oikeudellisia takeita, muun muassa tietosuojalainsäädäntöä, jotta varmistetaan luottamuksellisuus ja vammaisten henkilöiden yksityisyyden kunnioittaminen; b) kansainvälisesti hyväksytyjä normeja ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi sekä tilastojen laadinnan ja käytön eettisiä periaatteita.

2. Tämän artiklan mukaisesti koottu tieto eritellään tarvittaessa, ja sen avulla helpotetaan sopimuspuolten tähän yleissopimukseen perustuvien velvoitteiden täytäntöönpanon arvioimista sekä tunnistetaan ja käsitellään niitä esteitä, joita vammaiset henkilöt kohtaavat käyttäessään oikeuksiaan.

3. Sopimuspuolet vastaavat näiden tilastojen levittämisestä ja varmistavat niiden saavutettavuuden vammaisille henkilöille ja muille. ”

Vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunta VANE

Edelliseen viitaten VANE pitää esitystä kannatettavana. On hyvä, että tietopohja kerätään ennen kuljetusten mahdollisia uudelleen järjestämissä ja ettei palvelun järjestämiseen tehdä muutoksia ennen tutkittua tietoa.

VANE pitää kuitenkin tärkeänä, että tiedonkeruussa noudatetaan vammaisyleissopimuksen 31 artiklan velvoitteita.

Esityksen välilliset vaikutukset vammaisten ihmisten oikeuksien toteutumiseen

Kuten esityksessäkin todetaan, on tiedon keruulla myös välillisiä vaikutuksia vammaisten ihmisten oikeuksien toteutumiseen. Onhan kerätyn tiedon pohjalta tarkoitus tulevaisuudessa muuttaa palvelujen järjestämisen tapoja. Kerätyn tiedon tulee olla sellaista, jonka perusteella saadaan oikeaa tietoa vammaisten ihmisten yksilöllisistä tarpeista, joihin liikkumisen tuen palveluilla voidaan vastata. VANE haluaakin nostaa siksi esille myös jo esityksessä mainitut vammaisyleissopimuksen artikkelit 9, Esteettömyys ja saavutettavuus ja 20 Itsenäinen liikkuminen, mutta myös muun muassa artikkelit 19, Eläminen itsenäisesti ja osallisuus yhteisössä, 24 Koulutus, 25 Terveys, 27 Työ ja työllistyminen.

Nämä oikeudet toteutuvat vain, jos liikkumisen tuen palvelu ottaa huomioon vammaisten yksilölliset tarpeet ja järjestämistapa on joustava ja turvallinen. Esimerkiksi matkojen aikataulutuksella, avustamisella matkan aikana ja käytettävällä kalustolla on suuri merkitys vammaisten ihmisten kannalta.

Vammaisten ihmisten osallisuus tulee huomioida jatkovalmistelussa

VANE haluaa muistuttaa myös YK:n vammaisopimuksen 4 artiklan mukaisesta osallistamisvelvoitteesta, kun lainsäädäntöä pannaan täytäntöön ja jatkovalmisteluja palvelujen uudelleen järjestämiseksi tehdään. 4 (3) artikla edellyttää, että: ” *Laadittaessa ja toimeenpantaessa lainsäädäntöä ja politiikkoja, joilla tätä yleissopimusta pannaan täytäntöön, sekä muissa vammaisia henkilöitä koskevissa päätöksentekoprosesseissa sopimuspuolten tulee neuvotella tiiviisti vammaisten henkilöiden kanssa ja aktiivisesti osallistaa heidät, mukaan lukien vammaiset lapset, heitä edustavien järjestöjen kautta.* ”

Vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunta VANE

Merja Heikkonen
neuvotteleva virkamies/pääsihteeri